

Agustí Centelles i el bombardeig de Lleida

Crònica d'un reportatge

Museu d'Art Jaume Morera
Del 2 de novembre de 2017 al 21 de gener de 2018

Agustí Centelles i el bombardeig de Lleida

Crònica d'un reportatge

Fotografies: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, Centro Documental de la Memoria Histórica, Archivo Centelles / 2773, 2793, 2810 y 2806.

Agustí Centelles (València, 1909 – Barcelona, 1985) és una de les figures més reconegudes de la història de la fotografia a Catalunya. Precursor del fotoperiodisme modern al nostre país, el seu treball com a reporter gràfic durant la República i la Guerra Civil ha estat considerat com un dels llegats visuals més excepcionals de la convulsa dècada dels trenta, no només pel seu valor històric, sinó també pel seu caràcter avançat, compromès i profundament emotiu. Justament, algunes de les seves imatges sobre la guerra han estat sovint comparades amb l'obra d'alguns dels millors corresponents estrangers que van cobrir el conflicte bèl·lic, com Robert Capa, David Seymour (*Chim*) o Gerda Taro, amb qui l'autor va compartir l'interès per la proximitat al lloc dels fets, la intuïció de l'instant precís i la composició de l'enquadrament. Com a reporter de guerra, Centelles va realitzar nombrosos reportatges del front d'Aragó i la rereguarda; primer, com a *freelance*, i posteriorment, en ser mobilitzat a partir del setembre de 1937, com a fotògraf del Comissariat de l'Exèrcit de l'Est destinat a Lleida. Precisament, fou a la capital del Segre on el fotoperiodista va dur a terme un dels seus treballs més antològics, el reportatge sobre els efectes devastadors d'un dels atacs aeris més mortífers de la Guerra Civil, el bombardeig de Lleida del dia 2 de novembre de 1937. Perpetrat per l'aviació feixista italiana, en l'ofensiva contra la població civil van morir-hi més de 250 persones, inclosos mig centenar de nens que en el moment de la funesta investida de les bombes eren a les aules del Liceu Escolar.

Amb motiu del vuitantè aniversari del tràgic esdeveniment, el Museu d'Art Jaume Morera, amb la col·laboració del Centro Documental de la Memoria Histórica (CDMH), institució que actualment custodia l'Arxiu Centelles, presenta per primera vegada el reportatge complet del bombardeig realitzat pel fotògraf català; una setantena d'instantànies que no només revelen els mètodes de treball de l'autor, sinó que posen de manifest que Centelles va saber testimoniar com ningú el drama humà i la violència criminal d'un dels episodis més colpadors de la Guerra Civil a Catalunya. El resultat és una crònica fotogràfica, en sintonia amb el concepte modern de reportatge fotogràfic, que incorpora una nova iconografia de la guerra sense precedents: carrers desolats, edificis esventrats, tasques de desenrunament, cadàvers afilerats i imatges de dolor. En un context marcat per la cobertura mediàtica d'un enfrontament armat en què la imatge fotogràfica es debatia entre la informació i la propaganda, algunes de les imatges més punyents fetes per Centelles es van difondre internacionalment. Vuitanta anys després, aquestes mateixes fotografies perviuen en la memòria col·lectiva com a icones de la Guerra Civil i símbols universals del dolor i del sofriment humà.

Agustí Centelles (Valencia, 1909 – Barcelona, 1985) es una de las figuras más reconocidas de la historia de la fotografía en Catalunya. Precursor del fotoperiodismo moderno en nuestro país, su trabajo como reportero gráfico durante la República y la Guerra Civil ha sido considerado como uno de los legados visuales más excepcionales de la convulsa década de los treinta, no solo por su valor histórico, sino también por su carácter avanzado, comprometido y profundamente emotivo. De hecho, algunas de sus imágenes sobre la guerra han sido a menudo comparadas con la obra de algunos de los mejores corresponsales extranjeros que cubrieron el conflicto bélico, como Robert Capa, David Seymour (*Chim*) o Gerda Taro, con quienes el autor compartió el interés por la proximidad al lugar de los hechos, la intuición del instante preciso y la composición del encuadre. Como reportero de guerra, Centelles realizó numerosos reportajes del frente de Aragón y la retaguardia; primero, como *freelance*, y posteriormente, al ser movilizado a partir de septiembre de 1937, como fotógrafo del Comisariado del Ejército del Este destinado en Lleida. Precisamente, fue en la capital del Segre donde el fotoperiodista llevó a cabo un de sus trabajos más antológicos, el reportaje sobre los efectos devastadores de uno de los ataques aéreos más mortíferos de la Guerra Civil: el bombardeo de Lleida del día 2 de noviembre de 1937. Perpetrado por la aviación fascista italiana, en la ofensiva contra la población civil murieron más de 250 personas, incluido medio centenar de niños que en el momento de la funesta embestida de las bombas se encontraban en las aulas del Liceo Escolar.

Con motivo del ochenta aniversario del trágico acontecimiento, el Museu d'Art Jaume Morera, con la colaboración del Centro Documental de la Memoria Histórica (CDMH), institución que actualmente custodia el Archivo Centelles, presenta por primera vez el reportaje completo del bombardeo realizado por el fotógrafo catalán; unas setenta instantáneas que no solo revelan los métodos de trabajo del autor, sino que ponen de manifiesto que Centelles supo testimoniar como nadie el drama humano y la violencia criminal de uno de los episodios más sobrecogedores de la Guerra Civil en Catalunya. El resultado es una crónica fotográfica, en sintonía con el concepto moderno de reportaje fotográfico, que incorpora una nueva iconografía de la guerra sin precedentes: calles desoladas, edificios destripados, tareas de desescombro, hileras de cadáveres e imágenes de dolor. En un contexto marcado por la cobertura mediática de un enfrentamiento armado en el que la imagen fotográfica se debatía entre la información y la propaganda, algunas de las imágenes más penetrantes tomadas por Centelles se difundieron internacionalmente. Ochenta años después, estas mismas fotografías perviven en la memoria colectiva como iconos de la Guerra Civil y símbolos universales del dolor y del sufrimiento humano.

PROGRAMA D'ACTIVITATS

VISITES COMENTADES

Per al públic en general

Diumenge 12 de novembre,
3 de desembre i 14 de gener, a les 12.00 h.
*Preu: 4 € per persona (places limitades).
Requereix inscripció prèvia. Durada: 1 hora.*

Inscripcions: Oficina de Turisme de Lleida
(c. Major, 31 bis), de dilluns a divendres,
de 10 a 14 h i de 16 a 19 h. Tel.: 973 700 319.
Adreça electrònica: infoturisme@paeria.es.

TAULA RODONA

“Valors ètics i informatius del fotoperiodisme”

Dimecres 29 de novembre de 2017, a les 19.00 h.

Amb la participació de **Salvador Alsius** (vicepresident del Consell de l'Audiovisual de Catalunya), **Sandra Balsells** (fotoperiodista i professora de fotografia a la URL), **Xavier Bertral** (cap de fotografia del diari *Ara*) i **Paula Velasco** (doctora en filosofia, especialitzada en estètica del fotoperiodisme).